

**DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E
LITERATURA
CURSO 2014-2015**

PROGRAMACIÓN DE 4º ESO

*(OBJECTIVOS, CONTENIDOS, COMPETENCIAS,
CRITERIOS DE AVALIACIÓN, MÍNIMOS
ESIXIBLES, PROCEDIMENTOS E CRITERIOS DE
CUALIFICACIÓN)*

1. OBXECTIVOS XERAIS DO SEGUNDO CICLO DA ESO

_Comprender discursos orais e escritos nos diversos contextos da actividade social e cultural.

-Utilizar a lingua para expresarse de forma coherente e adecuada nos diversos contextos da actividade social e cultural, para tomar conciencia dos propios sentimentos e ideas para controlar a propia conduta.

-Coñecer a realidade plurilingüe de España e as variedades do castelán e valorar esta diversidade como unha riqueza cultural.

-Utilizar a lingua oral na actividade social e cultural de forma adecuada ás distintas situacións e funcións,, adoptando unha actitude respectuosa e de cooperación.

-Empregar as diversas clases de escritos mediante os que se produce a comunicación coas institucións públicas, privadas e da vida laboral.

-Utilizar a lingua eficazmente na actividade escolar para buscar, seleccionar e procesar información e para redactar textos propios do ámbito académico.

-Utilizar con progresiva autonomía e espírito crítico os medios de comunicación social e as tecnoloxías da información para obter, interpretar e valorar informacións de diversos tipos e opinións diferentes.

-Facer da lectura fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo e consolidar hábitos lectores.

-Comprender textos literarios utilizando coñecementos básicos sobre as convencións de cada xénero, os temas e motivos da tradición literaria e os recursos estilísticos.

-Aproximarse ao coñecemento de mostras relevantes do patrimonio literario e valoralo como un modo de simbolizar a experiencia individual e colectiva en diferentes contextos histórico-culturais.

-Aplicar con certa autonomía os coñecementos sobre a lingua e as normas do uso lingüístico para comprender textos orais e escritos e para escribir e falar con adecuación, coherencia, cohesión e corrección.

-Analizar os diferentes usos sociais das linguas para evitar os estereotipos lingüísticos que supoñen xuízos de valor e prexuízos clasistas, racistas ou sexistas.

2. CONTIDOS

Bloque 1. escoitar, falar e conversar.

*Comprensión de textos procedentes dos medios de comunicación audiovisual, como debates na radio ou televisión e opinións dos oíntes.

*Exposición da información tomada de varios medios de comunicación acerca dun tema de actualidade contrastando os diferentes puntos de vista e as opinións expresadas polos devanditos medios, respectando as normas que rexen a interacción oral.

*Presentacións orais ben estruturadas sobre temas relacionados coa actividade académica ou a actualidade que admitan diferentes puntos de vista, utilizando o apoio de medios audiovisuais e das tecnoloxías da información e da comunicación.

*Comprensión de presentacións, exposicións ou conferencias realizadas no ámbito académico relacionadas con contidos de diferentes materias.

*Colaboración en actividades de aprendizaxe individuais ou compartidas, especialmente nas propostas de planificación das actividades e na presentación de informes de seguimento e avaliación das tarefas.

*Participación en actividades de aprendizaxe compartida para fomentar estratexias de cooperación e de respecto.

*Utilización da lingua para tomar conciencia dos coñecementos, as ideas e os sentimentos propios e para regular a propia conduta.

Bloque 2. Ler e escribir.

Comprensión de textos escritos.

*Comprensión de textos propios da vida cotiá e das relacións sociais, como disposicións legais e folletos.

*Comprensión de textos dos medios de comunicación atendendo especialmente aos xéneros de opinión, como editoriais ou columnas.

*Comprensión de textos do ámbito académico, atendendo especialmente á consulta, en diversos soportes, de dicionarios, glosarios e outras fontes de información, incluíndo fragmentos de ensaios.

*Utilización das bibliotecas e das tecnoloxías da información e da comunicación de forma autónoma para a localización, selección e organización de información.

*Reflexión crítica ante as mensaxes que supoñan calquera tipo de discriminación para fomentar unha sensibilidade crítica fronte a elas.

Composición de textos escritos.

*Composición de textos propios da vida cotiá e das relacións sociais, como foros, solicitudes e instancias, reclamacións, curricula vitae e folletos.

*Composición de textos propios dos medios de comunicación como cartas ao director e artigos de opinión (editoriais e columnas), destinados a un soporte escrito ou dixital.

*Composición, en soporte papel ou dixital, de textos propios do ámbito académico, especialmente de textos expositivos, explicativos e argumentativos elaborados a partir da información obtida en diversas fontes e organizada mediante esquemas, mapas conceptuais e resumos, así como a elaboración de proxectos e informes sobre tarefas e aprendizaxes.

*Utilización da composición escrita como fonte de información e aprendizaxe, como forma de comunicar as experiencias e os coñecementos propios, e como forma de regular a conduta.

*Dominio das normas de presentación dos textos escritos tanto en soporte papel como dixital, con respecto ás normas gramaticais, ortográficas e tipográficas.

Bloque 3. Educación literaria.

*Lectura de novelas e de relatos desde o século XIX ata a actualidade.

*Recitado de poemas contemporáneos, con especial atención ás achegas do simbolismo e das vangardas á linguaxe poética, valorando a función dos elementos simbólicos e dos recursos retóricos e métricos no poema.

*Lectura de relatos contemporáneos de diverso tipo que ofrezan distintas estruturas e voces narrativas.

*Lectura dramatizada de breves pezas teatrais contemporáneas, ou de fragmentos, de carácter diverso constatando algunhas innovacións nos temas e nas formas.

*Coñecemento das características xerais dos grandes períodos da historia da literatura desde o século XIX ata a actualidade.

*Achegamento a algúns autores e autoras relevantes das literaturas hispánicas e europea desde o século XIX ata a actualidade.

*Composición de textos de intención literaria e elaboración de traballos sobre as lecturas dirixidas.

*Utilización con certa autonomía da biblioteca do centro, das do contorno e de bibliotecas virtuais.

*Desenvolvemento da autonomía lectora e aprecio pola literatura como fonte de pracer e de coñecemento doutros mundos, tempos e culturas.

Bloque 4. Coñecemento da lingua.

*Coñecemento dos diferentes rexistros e dos factores que inciden no uso da lingua en distintos ámbitos sociais e valoración da importancia de usar o rexistro adecuado segundo as circunstancias da situación comunicativa.

*Coñecemento da diversidade lingüística de España (linguas e dialectos), análise dos factores que inciden na relación das linguas da nosa comunidade, e reflexión sobre a situación actual do español no mundo.

*Recoñecemento e utilización dalgunhas formas de expresión da subxectividade en textos de carácter expositivo e argumentativo e identificación e uso das variacións que adoptan as formas deícticas en relación coas situacións de comunicación.

*Identificación e uso reflexivo de distintos procedementos de conexión nos textos, con especial atención a conectores de causa, consecuencia, condición e hipótese, e dos mecanismos gramaticais e léxicos de referencia interna, favorecéndoa autonomía na revisión dos propios textos.

*Recoñecemento e uso coherente da correlación temporal na coordinación e subordinación de oracións e no discurso relatado (paso de estilo directo a indirecto).

*Recoñecemento dos esquemas semántico e sintáctico da oración, construción e transformación de enunciados de acordo con estes esquemas e uso da terminoloxía

sintáctica necesaria nas actividades: enunciado, frase e oración; suxeito e predicado; predicado nominal e verbal; suxeito, verbo e complementos ; axente ,causa e paciente; oración impersonal ,activa ,pasiva, transitiva e intransitiva; complemento directo, indirecto, de réxime, circunstancial, axente e atributo ; oracións subordinadas substantivas, adxectivas e adverbais.

*Uso de procedementos para compoñer os enunciados cun estilo cohesionado e emprego dos seguintes termos: aposición, adxectivo e oración de relativo explicativos; construción de participios e de xerundio ;oración coordinada (copulativa, disxuntiva, adversativa e consecutiva);subordinada causal, consecutiva, condicional e concesiva.

*Distinción entre a forma (categoría gramatical) e a función das palabras, así como coñecemento dos procedementos léxicos (afixos) e sintácticos para o cambio de categoría.

*Interpretación das informacións lingüísticas que proporcionan os dicionarios da lingua (gramaticais, semánticas, rexistro e normativa).

*Uso con certa autonomía de dicionarios e correctores ortográficos dos procesadores de textos.

*Coñecemento e uso reflexivo das normas ortográficas, empregando os termos apropiados na explicación sobre o uso (sílabas tónicas, til diacrítico...) e apreciando o seu valor social e a necesidade de cingirse á norma lingüística.

3. CRITERIOS DE AVALIACIÓN.

1.Comprender a intención comunicativa, as ideas principais, os datos relevantes, as teses ou argumentos dos textos orais nos medios de comunicación ou no ámbito escolar. Con este criterio avalíase se o alumnado dá elaborado resumos ou esquemas de exposicións orais recollendo intencións, teses ou argumentos de declaracións en debates públicos de carácter persuasivo ou do ámbito escolar

2. Comprender a intención comunicativa, temas, organización da información de textos escritos nos medios de comunicación ou no ámbito públicos e xulgar a eficacia dos procedementos lingüísticos usados. Comprender instrucións que regulan a vida social e procesos de aprendizaxe complexos.

Este criterio serve para avaliar se os alumnos e alumnas identifican o acto da fala e o propósito comunicativo nos textos públicos de participación; se son capaces de inferir o tema principal e os secundarios a partir de informacións do texto e dos seus coñecementos; se son capaces de xulgar o papel dalgúns procedementos lingüísticos (rexistro, organización do texto, figuras retóricas) na eficacia do texto (claridade, precisión, capacidade de persuasión); se seguen instrucións en procesos complexos de aprendizaxe.

3. Expoñer, explicar, argumentar, resumir e comentar, en soporte papel ou dixital, usando o rexistro adecuado, con claridade e coherencia, respectando as normas gramaticais e ortográficas e valorando a importancia de planificar e revisar o texto.

Con este criterio preténdese avaliar na composición de textos a súa organización e coherencia, así como a súa planificación ata chegar ao texto definitivo, axustado a un formato e rexistro axeitados, e se as alumnas e alumnos saben compoñer textos propios do ámbito público.

4. Realizar presentacións orais claras e estruturadas sobre temas académicos, sociais, políticos, culturais coa axuda dos medios de comunicación e das TIC.

Con este criterio preténdese observar se o alumnado é capaz de realizar exposicións orais sobre un tema coa axuda de notas escritas, carteis, diapositivas ou calquera outro medio audiovisual, de forma ordenada e crítica, proporcionando datos que lles permitan aos oíntes adoptar unha actitude propia. Valorarase a utilización dos medios audiovisuais e das TIC como apoio nas presentacións orais.

5. Expoñer unha opinión argumentada sobre a lectura de obras a partir do século XIX ata a actualidade ; avaliar a composición xeral e relacionar o sentido da obra e a propia experiencia.

Preténdese avaliar a competencia lectora no ámbito literario por medio da lectura de obras completas dos períodos literarios estudados; con espírito crítico , valorando o contido ,a estrutura, as características das obras, o punto de vista da autora ou autor.

6. Identificar e valorar en textos orais e escritos a presenza dun uso sexista da linguaxe ou de valoracións discriminatorias sobre colectivos ou culturas distintos. Proponer outras formulacións que eliminen a discriminación detectada.

Con este criterio inténtase comprobar se o alumnado é capaz de detectar, tanto nos textos alleos como nos propios, algún tipo de prexuízo moral, cultural ou sexista tanto no contido como na linguaxe utilizada; tamén se é capaz de proponer solucións lingüísticas que supriman o uso discriminador, non só nos distintos medios de comunicación, senón tamén no uso diario do ámbito sociocultural que o rodea.

7. Utilizar os coñecementos literarios na comprensión e valoración de textos breves da literatura contemporánea, relacionando fragmentos e autores co seu contexto literario e histórico; valorar as innovacións dos xéneros e as formas na literatura contemporánea.

Este criterio avalía a capacidade de percepción por parte do alumnado do fenómeno literario como unha actividade enmarcada nun período socio-histórico determinado, identificando características e valorando as novidades e achegas dos movementos xurdidos nas épocas de estudo. Deberán tamén poder recrear ou imitar algún modelo proposto na clase.

8. Mostrar coñecemento das relacións, nas obras lidas, entre os autores/as cun traballo persoal de síntese ou recreación, en soporte papel ou dixital, expoñendo unha valoración persoal.

Este criterio trata de comprobar que se comprende o fenómeno literario como unha actividade comunicativa estética nun contexto histórico determinado, mediante un traballo persoal, en soporte papel ou dixital, que sintetice a información obtida ou a composición dun texto que imite ou recree algún dos modelos utilizados. Preténdese comprobar que se adquire o coñecemento dos períodos e movementos literarios a partir do século XIX ata a actualidade, así como de obras ou autores máis relevantes desa época.

9. Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as normas de uso para resolver problemas de comprensión de textos orais e escritos e para a composición e revisión autónoma de textos propios.

Preténdese avaliar con este criterio se se adquiren e utilizan os coñecementos sobre a lingua e as normas de uso en relación coa comprensión e coa composición e se se utilizan con autonomía na revisión de textos; avaliaranse todos os aspectos, en especial a expresión da subxectividade (opinión, valoración, certeza ,citas), a deíxe (fórmulas de confianza e de cortesía), a utilización de oracións simples e complexas, o uso de conectores (causa, consecuencia, condición ,hipótese)os mecanismos de referencia interna, a construción de enunciados cohesionados (construcións e oracións nominais, xustaposición, coordinación e subordinación).Terase en conta a ortografía de elementos de orixe grecolatina, a puntuación como recurso de cohesión, o uso da raia e a paréntese en incisos e os usos expresivos das comiñas.

10.Coñecer e usar a terminoloxía lingüística axeitada na reflexión sobre o uso.

Preténdese comprobar con este criterio que se coñece e se usa de forma axeitada a terminoloxía necesaria para referirse aos coñecementos gramaticais; debe distinguirse neste curso a diferenza entre forma e función das palabras, e débense coñecer os procedementos léxicos (afixos) e sintácticos para os cambios de categoría; valorarase a progresiva autonomía na obtención de todo tipo de información lingüística en dicionarios e outras obras de consulta.

4. CONTIDOS MÍNIMOS ESIXIBLES

1.O texto e as súas propiedades: adecuación, coherencia e cohesión.

2.Os medios de comunicación: radio, televisión e cine

3.Os textos formais: currículum vitae, instancia, solicitude, reclamación e correo electrónico.

4.Textos orais planificados: a conferencia e o discurso

5.O ensaio: características principais.

6.A publicidade: características principais.

- 7.A comunicación humana: funcións da linguaxe, o signo lingüístico.
- 8.As variedades da lingua: variedades dialectais e rexistros.
- 9.O español de América: principais características.
- 10.Ortografía:repaso da ortografía xeral da lingua castelá.
- 11.Léxico:palabras patrimoniais, cultismos, dobles e préstamos; procedementos de formación de palabras; expresións de orixe latina; tabú e eufemismo.
- 12.A oración gramatical: palabras e sintagmas; os complementos do predicado verbal; clases de oracións.
- 13.A oración composta: composición, subordinación e xustaposición.
- 14.A norma culta: concordancia entre suxeito e verbo; emprego dos números ;locucións incorrectas; estranxeirismos ;a lectura en voz alta (o verso).
- 15.A literatura: Romanticismo en España (Gustavo Adolfo Bécquer, Mariano José de Larra);Realismo y Naturalismo en España (Benito Pérez Galdós y Leopoldo Alas Clarín); a literatura no século XX(Modernismo e Generación del 98; Rubén Darío e Antonio Machado);Novecentismo e Vanguardismo (Juan R.Jiménez);Generación del 27; a literatura dende a posguerra ata a actualidade.

5. CRITERIOS DE EVALUACIÓN

- 1.Ler expresivamente textos de diversa tipoloxía, con voz e entoación adecuadas, de acordo coas regras ortolóxicas da lingua.
- 2.Captar as ideas esenciais de textos orais de diferente tipo e distinto nivel de formalización e reproducir o seu contido nos textos escritos.

3.Sintetizar oralmente o sentido global de textos escritos, de diferente tipo e distinto nivel de formalización, diferenciar as ideas principais das secundarias.

4.Crear textos escritos de diferente tipo (narrativos, descritivos...) adaptándoos á situación comunicativa e empregando a súa estrutura, cun vocabulario rico e variado.

5.Identificar o xénero ó que pertence un texto literario.

6.Establecer relacións entre obras, autores e movementos principais estudados en literatura.

7.Recoñecer as diferentes unidades da lingua, as súas combinacións, relacións entre elas...

8.Aplicar ós escritos as normas ortográficas, léxicas e gramaticais aprendidas.

9.Identificar características lingüísticas propias de usos sociais da lingua mediante a observación.

10.Valorar as aportacións da lectura literaria, amosando o criterio persoal e certo grado de autonomía.

11.Participar en manifestacións orais do entorno escolar segundo as convencións sociais adecuadas: pedir a palabra, respectar ós demais mentres están falando, centrarse no tema, expresar unha opinión persoal de forma razoada...

6. PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN

- Observación directa das actividades diarias realizadas na casa e na aula.
- Análise das producións dos alumnos: monografías, resumos, traballos de aplicación e síntese, textos escritos, producións orais...
- Chamadas directas do docente.
- Dúas probas por avaliación.
- Valoración do caderno de clase.
- Valoración da actitude.

- Comprobación de lectura do libro trimestral:

Primeiro trimestre: *Las luces de septiembre*, Carlos Ruiz Zafón,, Planeta.

Segundo trimestre: *Llamando a las puertas del cielo*, Sierra i Fabra, Edebé.

Terceiro trimestre: : *Eloísa está debajo de un almendro*, Jardiel Poncela, Vicens Vives.

A distribución da cualificación será:

- **50 % para os exames ou probas escritas.**

Cada avaliación faranse un mínimo de **dúas probas escritas** sobre os contidos traballados. No caso de que un alumno obteña unha nota **inferior ó 3.5** (sobre 10) non se poderá facer media co resto das probas e na avaliación correspondente figurará **menos de 5**.

Para aprobar os exames **a nota media dos mesmos deberá ser 5 ou superior**.

No caso contrario, **se o alumno obtén menos de 5** (sobre 10), **tampouco se fará media co resto das notas** detalladas nos seguintes apartados e na avaliación correspondente figurará **menos de 5**.

Ós alumnos seralles especificado o valor numérico que se lle outorga a cada pregunta e a cada apartado de cada pregunta no momento de facer unha proba escrita. E, no proceso de corrección, marcarase no exame a puntuación que o profesor estime axeitada ó rendemento do alumno nesa pregunta ou apartado.

O exame será amosado a todos os alumnos, convenientemente corrixido e anotado, con eses valores numéricos visibles e intelixibles. Tamén se lles dará as pertinentes aclaracións a calquera dúbida que poidan ter sobre a corrección das súas probas.

Nas probas escritas valorarase tamén a corrección na expresión escrita, polo tanto penalizaranse os erros correspondentes aos principios fundamentais de coherencia, cohesión, adecuación e corrección (ortografía, presentación...) do seguinte modo:

- Para o 2º ciclo da ESO: cada falta ou cada catro tiles erróneas **descontarán 0,2 puntos** na nota final dos exames **ata un máximo de 3 puntos**.

Ó finalizar o curso (en xuño) farase un exame final ó que deberán presentarse todos aqueles alumnos que non acadasen os obxectivos mínimos en todas ou algunha das avaliacións. Este exame terá tres bloques de preguntas

correspondentes a cada avaliación parcial. **A nota final será a media das tres avaliacións que terá que ser igual ou superior a 5. Non se fará media con avaliacións por debaixo do 4.**

A copia nunha proba escrita por parte dun alumno considérase unha práctica fraudulenta e polo tanto terá a cualificación de CERO puntos. Si o alumno reincide nesta práctica implicará o suspenso na avaliación.

- **50 %** para as **lecturas, actividades diarias** na aula e na casa, **chamadas directas do docente** (preguntas ó grupo, ó pequeno grupo ou ó alumno individualmente), tendo en conta os coñecementos teóricos ou práctico sobre comunicación, gramática, literatura... e **actitude**.

Lecturas:

O longo do curso faranse tres probas escritas relacionadas coas lecturas obrigatorias. **Os alumnos deberán obter unha nota de 5 ou superior en ditas lecturas para poder aprobar a avaliación.** No caso contrario levará unha nota **inferior a 5** no boletín.

No mes de xuño faranse as recuperacións relacionadas coas lecturas para os alumnos que non superasen algunha das probas.

Actividades e chamadas:

Os alumnos que non realicen as actividades diarias na aula e na casa ou non atendan ás chamadas directas do docente con preguntas referidas o temario traballado non poderán aprobar. Ademais, o docente revisará como mínimo dúas veces por trimestre o caderno de actividades do alumno, onde se recollan tódalas actividades e exercicios feitos na aula e na casa. É obrigatoria a súa presentación para aprobar cada avaliación.

A copia ou plaxio nun traballo académico (dun compañeiro, de Internet, de libros...) considérase un procedemento desleal e polo tanto terá a cualificación de CERO puntos.

Actitude:

Os alumnos con actitude reiteradamente negativa non poderán aprobar.

A nota final de cada avaliación obtérase coa suma dos puntos conseguidos en cada apartado, tendo en conta a necesidade de obter uns mínimos nos apartados correspondentes.

